

Wikipedie:Ověřitelnost

Závazné pravidlo Wikipedie

Text na této stránce je **závazným pravidlem** české Wikipedie. Editace měnící jeho význam jsou přípustné, jen pokud se opírají o předchozí konsenzus komunity. Své připomínky můžete vyjádřit v diskusi, návrhy změn oznamte též Pod lípou.

pravidla:

■	<u>závazná</u>
■	<u>doporučení</u>
■	<u>v hlasování</u>
■	<u>navrhovaná</u>
■	<u>neschválená</u>

Informace ve Wikipedii musí být důvěryhodné. Nezjevná fakta, názory, teorie a argumenty mohou být uvedeny v článku pouze tehdy, pokud již byly publikovány důvěryhodným a respektovaným nebo jinak ve vztahu k tématu společensky významným zdrojem. V článku by měl být tento zdroj vždy uveden. Jakákoliv nezjevná informace, která není ověřitelná a která nemá uvedený zdroj, může být vymazána. „Nezjevným“ se přitom pro účely tohoto pravidla rozumí to, co některý editor odůvodněně zpochybnil nebo by mohlo být zpochybněno.

Základním kritériem pro uvedení libovolného faktu ve Wikipedii je **ověřitelnost**. To znamená, že ve Wikipedii publikujeme pouze takové informace, které jsou nepochybné nebo přímo ověřitelné. Neuvádějí se tedy přímo zpochybnitelná fakta, teorie nebo názory jako fakt, ale **nepochybné informace** o tom, kdo a kdy taková (zpochybnitelná nebo pochybná) fakta, teorie nebo názory významným způsobem zveřejnil, a pokud možno i námitky nebo opačné názory. V takovém případě má být uveden odkaz na důvěryhodný zdroj. Za zpochybnitelná lze považovat jak tvrzení, která jsou většinou obecně přijímaná, tak tvrzení, která jsou považována za menšinová nebo neobvyklá.

Ověřitelnost je tak jedním ze tří základních pravidel pro vytváření obsahu Wikipedie. Dvě zbývající důležitá pravidla jsou Žádný vlastní výzkum a Nezaujatý úhel pohledu. Dodržování těchto pravidel má zásadní vliv na kvalitu materiálů, které jsou akceptovány v hlavním jmenném prostoru Wikipedie. Tato pravidla by ale neměla být interpretována odděleně, ale měla by být chápána jako kompaktní celek. Příspěvatelé by se měli seznámit se všemi pravidly ihned na začátku.

Obsah

Doporučení

Ověřitelnost, nikoliv pravdivost

Fakta a názory

Zdroje

 Odpovědnost za dodání zdroje

 Zdroje s nejasnou důvěryhodností

 Odkazy na vlastní zdroje

 Odkazy na vlastní zdroje v článku o sobě samém

Kontrola více zdrojů

Ostatní komentáře

Poznámky

Související stránky

Doporučení

Doporučení

Text této stránky je **doporučení** české Wikipedie. Vysvětluje standardy, s nimiž většina wikipedistů v principu souhlasí a které je vhodné dodržovat. Přesto není závazným pravidlem. Nebojte se stránku editovat, je-li potřeba, ale větší změny raději předem navrhnete vdiskusi a oznamte je též Pod lípou.

pravidla:

■	závazná
■	doporučení
■	v hlasování
■	navrhovaná
■	neschválená

Ověřitelnost, nikoliv pravdivost

Základním klíčem k napsání dobrého encyklopedického článku je porozumět tomu, že článek by měl obsahovat pouze taková fakta, tvrzení, teorie, myšlenky, názory a argumenty, **které již byly publikovány důvěryhodným zdrojem**. Cílem Wikipedie je vybudovat kompletní a spolehlivou encyklopedii. Proto je nutné citovat věrohodné zdroje. Jedině tak si může jiný editor nebo čtenář ověřit uvedená fakta.

Ověřitelnost v tomto kontextu neznamena, že by měl wikipedista ověřovat, zda je informace v článku v MF Dnes pravdivá. Informace ze zdroje tohoto stupně důvěryhodnosti by však neměla být ve Wikipedii uvedena jako pravdivý fakt sám o sobě, ale jako informace o tom, že podle MF Dnes (podle redaktora XY) se například stalo to a to. Informace se doporučuje ověřit v jiných významných zdrojích, nikoliv však vlastním výzkumem založeným na jiných metodách než na porovnávání zdrojů informací. Výsledky vlastního výzkumu nelze ve Wikipedii publikovat. Články proto mohou obsahovat pouze informace, které již byly publikovány v důvěryhodném zdroji. Je-li důvod je považovat za zpochybnitelné, neuvedou se informace jako fakt sám o sobě, ale jako informace o tom, že citovaný zdroj takové tvrzení uvedl. V takovém případě je vhodné uvést možné námitky i tehdy, pocházejí-li z méně významného zdroje, aby uživatel Wikipedie byl upozorněn na nutnost informaci si ověřit. Třeba i pravdivé informace bez možnosti ověření jsou pro Wikipedii bezcenné.

Dobrym příkladem mezi ověřitelností a pravdou je následující příklad. Předpokládejme, že píšete článek o známé fyzikální teorii X, o které referoval nějaký uznávaný odborný časopis a proto je taková informace vhodná k uveřejnění ve Wikipedii. Během práce na článku se setkáte se známým fyzikem W, který prohlásí: "Podle mého názoru je teorie X úplně vedle". Dokonce i tehdy, pokud tuto větu pronese sám autor teorie X, neměli byste tuto informaci v článku uvádět, dokud o výhradě onoho fyzika nebude informovat významný nebo důvěryhodný ověřitelný zdroj mimo Wikipedii. Ani potom nebude encyklopedickou informací, že teorie X je špatná, ale to, že fyzik W se o ní tak tehdy a tam vyjádřil. Ovšem také teorii X je vhodné neuvádět jako absolutní pozitivní fakt, ale jako teorii X autora XY zveřejněnou v XYZ.

Proč? Protože teorie bez uvedení zdroje nebo nezveřejněná námitka proti ní nejsou ověřitelné způsobem, který by mohl uspokojit ostatní editory nebo čtenáře. Čtenáři nevědí, kdo jste. Jen těžko můžete v článku uvést své telefonní číslo a chtít po každém čtenáři, aby vám zavolaal a tuto informaci si ověřil. A i kdybyste to udělali, proč by zrovna vám měl čtenář uvěřit?

Abyste mohli takovou informaci uvést v článku, musíte nejprve přesvědčit nějakého důvěryhodného nebo alespoň významného vydavatele novin nebo časopisu, aby on sám nejprve tuto novinku uveřejnil. Takový vydavatel se zřejmě pokusí informaci ověřit z několika zdrojů, popřípadě u původního zdroje.

Wikipedie nemá k dispozici důsledný mechanismus pro ověřování faktů. Právě proto je pravidlo ověřitelnosti a pravidlo o neprovádění vlastního výzkumu tak důležité.

Jakmile důvěryhodný nebo významný vydavatel uveřejní tuto informaci, můžete ji bez problémů uvést i ve vašem článku s ocitováním zdroje.

Fakta a názory

- **Fakt** je aktuální stav věcí. O vyřčené větě nebovýroku, které jsou pravdivé, řekneme, že se vztahují k faktu. V rámci encyklopedie je fakt tvrzení odsouhlasené konsenzem učenců a expertů pracujících na daném tématu. (Z nových důkazů může vyplynout, že tvrzení dále nelze považovat za fakt; v takovém případě je nutné encyklopedii revidovat)
- **Názor** je pohled, který někdo zastává, v kontextu, který může a nemusí být ověřitelný. Nicméně to, že jistá osoba nebo skupina osob vyjádřila určitý názor je fakt (pokud je pravda, že jej vyjádřila) a lze jej vložit do Wikipedie, pokud jej lze ověřit; tedy pokud lze ocitovat seriózní zdroj ukazující, že daná osoba nebo skupina osob názor vyjádřila.

Při oznamování fakt by měly články ve Wikipedii citovat zdroje.^[1] Uplatňujte fakta, vkládejte fakta o názorech – ale nevkládejte názory samy o sobě. Dejme tomu, že z průzkumu plyne, že jistý publikovaný výsledek je faktem. Například výrok, že existuje planeta Mars, je fakt. Že byl Platón filosofem, je fakt. Tyto výroky nikdo seriózně nezpochybňuje, takže nám v jejich vložení nic nebrání.

Když citujeme názor zastávaný jednotlivcem nebo skupinou, je nejlépe citovat jej v uvozovkách a uvést úplné informace o zdroji a to buď formou poznámky pod čarou (reference), nebo přímo v článku (např. šablonou). Vložení doslovného citátu dokumentující vyjádření názoru autorský zákon povoluje.

Zdroje

Články by měly vycházet z důvěryhodných zdrojů, o kterých je obecně známo, že publikovaná fakta ověřují a že jsou přesná. Pro vědecká témata by to měly být především vědecky recenzované publikace, pro běžná témata to může být i deník, časopis nebo soukromý či úřední web, pokud nese základní známky důvěryhodnosti a není zcela anonymní.

Pokud je to možné, uvádějte přednostně české zdroje, neboť tak si může informace ověřit nejširší okruh čtenářů a editorů. Je-li to možné, uvádějte zároveň originální zdroje co nejbližší původu informace.

Odpovědnost za dodání zdroje

Odpovědnost za dodání zdroje nezjevné informace má ten, kdo tuto informaci do článku prosazuje. Není-li zdroj dodán, lze tyto údaje z článku odstranit. Editoři by proto měli citovat své zdroje. Chybí-li důvěryhodné zdroje o předmětu článku, může být takový článek z Wikipedie odstraněn.

Není-li informace zjevně nedůvěryhodná, je vhodné informaci místo odstranění přeformulovat tak, aby její neověřenost byla zřejmá. Je žádoucí, aby editor vždy dostal příležitost zdroj doplnit. Kromě diskusních stránek se k upozornění na neověřené informace využívají šablony, a sice podle rozsahu a stupně závažnosti {{Doplňte zdroj}}, {{Fakt}}, {{Neověřeno část}}, {{Neověřeno}}, {{Vlastní výzkum}} a {{Urgentně ověřit}} (k ní vizte také doporučení Odložené smazání).

Pokud článek pojednává o žijící osobě, odstraňte nezdrojované a neověřitelné informace okamžitě. Pokud odstraňujete jakékoliv informace, nezapomeňte být zdvořilí.

Zdroje s nejasnou důvěryhodností

Zdroje s nejasnou důvěryhodností jsou zdroje, které podle dosavadních zkušeností ne vždy ověřují fakta, nebo kde je nejasný nebo nespolehlivý způsob, jakým s fakty pracují. Pokud pochází informace pouze ze zdroje s nejasnou důvěryhodností, např. z běžných veřejných sdělovacích prostředků, a je málo důležitá, odstraňte ji. Pokud je důležitá, vyžádejte si ještě jiný zdroj a informaci přeformulujte tak, aby byla zřejmá její omezená důvěryhodnost, například: „Podle deníku *MF Dnes*...“

Odkazy na vlastní zdroje

Kdokoliv si může vytvořit své vlastní webové stránky, provozovat svůj blog nebo vydat knihu vlastním nákladem a pak se vydávat za experta v nějaké oblasti. Proto jsou knihy publikované vlastním nákladem nebo neprestížním nakladatelstvím, osobní webové stránky a blogy obecně zdroji s nejasnou důvěryhodností. Důvěryhodnost takového zdroje je třeba posuzovat obdobně jako důvěryhodnost jakéhokoliv jiného zdroje, tedy podle důvěryhodnosti autora, jistoty jeho autorizace a zkušenosti s jeho dosavadní činností. Jde-li o

web známého a důvěryhodného výzkumníka nebo novináře a nejsou pochyby o jeho autorství, může být i tento zdroj považován za vysoce důvěryhodný. Ostatně – pokud jsou informace na výzkumníkově blogu opravdu zajímavé, pravděpodobně je dříve či později uveřejní i nějaký důvěryhodný zdroj.

Odkazy na vlastní zdroje v článku o sobě samém

Odkazy na vlastní zdroje nebo jiné publikované zdroje s nejasnou důvěryhodností je možné použít jako zdroj v článku o sobě samém. Například: Oficiální stránka skupiny Deep Purple může být použita jako zdroj v článku o skupině Deep Purple, pokud informace na oficiální stránce jsou důležité, nejsou pouhou samochválou a nejsou v rozporu s informacemi, které poskytují jiné důvěryhodné zdroje. Vlastní stránky žijícího politika jsou spolehlivým zdrojem informací o jeho sebezpřetaci (nikoliv už o její pravdivosti).

Kontrola více zdrojů

I věrohodná vědecká publikace může obsahovat chyby a může, vědomě i nevědomě, prezentovat zaujaté názory jako fakta. Proto je vhodné i faktické údaje ověřovat jejich srovnáním s informacemi z dalších nezávislých zdrojů. Nezávislý zdroj má odlišného autora a pokud možno i redakční kontrolu a k publikovaným závěrům dochází vlastním nezávislým výzkumem a zpracováním primárních zdrojů.

Ostatní komentáře

To, že je nějaká informace ověřitelná, ještě není důvodem k tomu, aby byla ve Wikipedii publikována, vizte Co Wikipedie není. Stejně tak není potřebné zdrojovat každou informaci jen proto, že je pravdivá. Vedlejším efektem tohoto pravidla je, že pokud není vlastní výzkum podpořen důvěryhodným zdrojem, není možné takové informace uveřejnit. Wikipedie:Žádný vlastní výzkum

Poznámky

1. Jimmy Wales: „[...] Souhlasím [...] že více zdrojů je dobrá věc a [...] jedním z našich cílů bude připravit více článků s rozsáhlejšími informacemi o tom "kde se dovědět víc", například odkazovat na původní výzkum atd. tak často, jak je to bude možné.“ (Wikipedia Founder Jimmy Wales Responds (<http://interviews.slashdot.org/article.pl?sid=04/07/28/1351230&tid=146&tid=95&tid=11>), interview *Slashdotu*, červenec 2004)

Související stránky

- [Wikipedie:Reference](#)
 - [Wikipedie:Věrohodné zdroje](#)
 - [Wikipedie:WikiProjekt Zdrojování](#)
 - [Wikipedie:WikiProjekt Zdrojování/Zdroje](#)
-

Citováno z [„https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedie:Ověřitelnost&oldid=15834183](https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=Wikipedie:Ověřitelnost&oldid=15834183)

Stránka byla naposledy editována 7. 2. 2018 v 14:50.

Text je dostupný pod licencí [Creative Commons Uveďte původ-Zachovejte licenci 3.0 Unported](#) případně za dalších podmínek. Podrobnosti naleznete na stránce [Podmínky užití](#).